

Хайлук С.О., к.е.н., завідувач кафедри фінансів та кредиту
Севастопольського інституту банківської справи УАБС НБУ

ПАРАМЕТРИЧНІ МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В результаті розвитку вітчизняної банківської системи увага банків до характеристик власної діяльності і діяльності своїх конкурентів значно зросла. Варто відмітити, що оцінка конкурентів відбувається на постійній основі в кожному банку – чи то регулярний моніторинг ринку, чи підготовка конкретних проектів по злиттю і поглинанню, стратегічному розвитку тощо. Внаслідок цього зросла і актуальність оцінки ефективності банку у порівнянні зі своїми суперниками. З цією метою науковці та практики використовуються різні методи, включаючи як параметричні (SFA, DFA, TFA), так і непараметричні (DEA, FDH).

Найпопулярнішим параметричним методом серед закордонних науковців та практиків є *метод стохастичної границі (SFA)*, який для аналізу банківського сектору вперше був застосований в США лише в 1990-х роках. Хоча як метод побудови параметричної стохастичної виробничої функції він був вперше запропонований в 1977 р. двома незалежними групами авторів: Д. Ейгнером, С. Ловелом та Р. Шмідтом, а також Міюзенном та Ван ден Броеком. В основі даного методу лежить економетрична оцінка (зокрема, методом максимальної правдоподоби) точної функціональної форми виробничої функції (функції витрат або прибутку) у вигляді логарифмічної (транслогарифмічної) форми або у формі функції Фур'є. В результаті мірою неефективності виступає частина композитної помилки, друга складова якої зазвичай являє собою білий шум. З метою виділення неефективності висуваються визначені припущення щодо її розподілу. Наприклад, неефективність може мати гамма-розподіл чи усічений нормальний розподіл.

Основна перевага цього методу полягає в тому, що він дає змогу врахувати випадкову помилку й водночас оцінити елемент неефективності.

В цілому, параметричні методи мають ряд переваг. По-перше, вони враховують таку характеристику як стохастичність, а отже, визначають оцінений рівень ефективності, а не її строгий розрахунок. На відміну від непараметричних вони є статистичними, тобто дають уявлення про значущість знайденого рішення. А отже, не потребують застосування додаткових методів для тестування гіпотез про значимість отриманих оцінок та впливу різних факторів.

По-друге, в методах врахована можливість випадкових неточностей, тому неправильний вимір ефективності роботи одного банку не призводить до зміщення оцінок інших банків. Отже, результати отримані на основі даного методу є більш стійкими до зміни специфікації моделі чи варіації даних, що обґрунтовує доцільність застосування SFA, у порівнянні з результатами непараметричних методів та моделей.

Однак, в той же час, параметричні методи мають і недоліки. Функціональна форма виробничих можливостей, змінних та форма розподілу випадкових помилок не відомі і потребують апріорного визначення, що збільшує суб'єктивність кінцевих результатів оцінки. До того ж, даний метод не дозволяє оперувати одночасно декількома продуктами та ресурсами. Ще один недолік даної моделі – це відносність отриманих на її основі оцінок. Дані оцінки є дійсними лише в межах даного дослідження і не можуть бути порівняними з оцінками, отриманими при аналізі іншої сукупності банків чи тієї ж вибірки, але за інший проміжок часу.

Таким чином, аналіз методів оцінки ефективності діяльності банків показав, що для забезпечення достовірності даної оцінки необхідно одночасно з параметричними використовувати і непараметричні методи та різні набори змінних, що оцінюються. При цьому для більшості груп користувачів інформації про ефективність діяльності банків може бути обґрунтована доцільність застосування таких сучасних методів як DEA і SFA або їх модифікацій.